

A full-page photograph of a man with long hair, wearing a wide-brimmed hat and an olive-green button-down shirt, standing in a field of tall grass. He is smiling and holding a small, scruffy dog. The background shows a blue sky and a body of water.

*'Muizenmannetje
is eerst Pavarotti
en dan Barry
White'*

‘Natuurlijk evenwicht is de grootst mogelijke kul’

“Sommigen zeggen dat mensen anders zijn dan dieren, doordat ze dingen doen die onnatuurlijk zijn. Onzin. Onnatuurlijk gedrag bestaat niet. Er is alleen gedrag. Hoe een mens zich ook gedraagt, er is altijd een dier dat hetzelfde doet. Mensen zijn dieren en door onszelf dierlijker te maken kunnen we veel over onszelf leren”, zegt Neêrlands bekendste boswachter Arjan Postma. “Daarom vertel ik graag over de parallellen tussen natuur en mens.”

Arjan Postma

Tekst: Jacques Geluk

Ik houd mensen graag een spiegel voor. Aan de hand van een analogie met dieren en metaforen bied ik hen een ander perspectief op ons functioneren of bijvoorbeeld dat van bedrijfsafdelingen of het interim-management. Meestal hebben we een plat plaatje in ons hoofd van de dingen om ons heen, maar wie goed kijkt ziet dat die vaak heel anders in elkaar te zitten.” Zo is, volgens Arjan Postma, de effectenbeurs een perfecte kopie van hoe de natuur werkt en een economische crisis te vergelijken met soortgelijke processen in de natuur. “Natuurbeschermers verschrallen grond door er lagen af te schrapen. De economie reageert net zo. Bij hoogconjunctuur groeien grote bedrijven steeds harder en zijn er veel overnames. Het gevolg is een enorme eenheidsworst. Tijdens crises ontstaat verschraling, trekken grote bedrijven zich terug en ontplooiën creatieve mensen overal kleine en soms geniale creatieve initiatieven. Dat levert diversiteit op, die in de natuur ook zo belangrijk is.” Veel mensen vrezen buitenlandse ondernemingen die oer-Hollandse bedrijven overnemen, net zoals velen bang zijn voor exotische planten en dieren die zich in ons land vestigen. “Dingen moeten veranderen, ook om hetzelfde te blijven. Als we ergens niet bouwen om zeldzame orchideeën die daar groeien te behou-

den, zijn ze na tien jaar toch weg, doordat gras de grond heeft overgenomen. Om het proces opnieuw te starten moeten we het hele gebied afgraven.”

BEUKENBOS IS TOPPUNT VAN NATUUR

De welbespraakte boswachter geeft nog een voorbeeld: “Een beukenbos is voor ons het toppunt van natuur. Beukenbomen staan veelal zo bij elkaar dat ze een bladerdak vormen en de bodem bedekken is met een tapijt van beukenbladeren. Bij deze beukenkamers groeit verder niks, doordat beuken hun omgeving via een stofje in de bladeren vergiften. Zaailingen van andere planten krijgen geen kans. Het resultaat is een eenzijdig bos. Ook van dit veranderingsproces moeten we niet bang zijn. Na een tijdje stort alles weer in en komen andere planten aan bod en herstelt de diversiteit.” Nederland is de grootste rivierdelta van Europa, een unieke dynamische plek waar continu alles verandert en voor elk dier en plantje een plekje is te vinden dat precies goed is. “Hier zijn enorm veel verschillende biotopen, die samen een zeer gevarieerd landschap vormen. Alleen drukken we al meer dan duizend jaar alles in een keurslijf. Vroeger moest ik bij een subsidieaanvraag een kaartje aanleveren met daarop exact de plekken waar een orchidee

stond en grutto's voorkwamen. De subsidieverlener ging er vanuit dat hij na 25 jaar precies hetzelfde zou aantreffen. Zo werkt de natuur niet.”

VIER KEER ZOVEEL BOS ALS IN 1850

“We hebben een raar idee in ons hoofd dat we natuurlijk evenwicht noemen. Dat is de grootst mogelijke kul en brengt de natuur zelfs schade toe.” Het is een momentje stil. Dan zegt Arjan: “Een evenwicht beweegt zich tussen twee uitersten en komt na een tijdje tot stilstand. In de natuur is dat helemaal niet zo, maar verandert alles elke dag. Planten en dieren beconcurreren elkaar, worden ouder en gaan dood.” Dus kun je alleen het plaatje in je hoofd herstellen. “En mijn plaatje is volkomen anders dan dat van anderen en ook anders dan twintig jaar geleden. Welk plaatje volgen we dan? Dat van 1000, 5000 of 10.000 jaar geleden? Nederland heeft ijstijden, warmere perioden, hoog en laag water gekend en is zo vaak veranderd dat het moeilijk is een tijdstip uit te kiezen.” De biologen die de Oostvaardersplassen of andere grote gebieden inrichten, waar processen hun eigen weg kunnen vinden, of een stuk bos kappen om een stuifvlakte terug te brengen, doen dat niet alleen omdat het vroeger zo was, maar omdat er een groter idee achter

zit. “Ze proberen een gebied terug te brengen naar een bepaald moment waarop het systeem zichzelf heel lang in stand kon houden en hopen dat dit weer gebeurt.” Dan: “Mensen hebben het niet door, maar Nederland heeft vier keer zoveel bos als in 1850. Vroeger was een groot deel van Nederland woeste grond en de Veluwe een zandvlakte, die als het hard woei dorpen en landerijen onder het zand zette. Staatsbosbeheer is toen opgericht om die gronden te temmen en heeft overal naaldhout gepland, met alle nadelen van dien. Nu proberen ze die naaldbomen op bepaalde plekken weer te vervangen door gemengd bos, dat diverser is én meer dieren en planten aantrekt.”

‘BUITEN GEBEURT HET’

Arjan Postma is geregeld te gast bij Humberto Tan in ‘RTL Late Night’. “Daarin heb ik eens gezegd: ‘Kijken naar de natuur is als het kijken naar een sportwedstrijd’. Wanneer je naar een onbekende sport kijkt, waarvan je ook het commentaar niet kunt volgen, is er niets aan. Tot iemand uitleg geeft en het bloedspannend wordt. In de natuur geef ik die uitleg tijdens excursies en geldt dat nog sterker. Mensen die hun ogen open houden komen dan wat ik vertel ineens overal tegen. Excursies zijn voor mij trouwens de allerbeste mediatraining. Je loopt alleen met tien tot honderd mensen twee uur lang door een gebied en vertelt je verhaal, dat steeds moet klinken alsof het de eerste keer is.” Arjan houdt zijn publiek scherp met prikkelende uitspraken als ‘Hazen zijn net Hell’s Angels’ en ‘Een hond Facebookt door te ruiken aan de kont van een andere hond, want dan weet ie meteen alles over de status van degene die hij besnuffelt’. Ook in zijn boeken mag hij graag dit soort uitspraken doen. “Mijn derde boek ‘Buiten gebeurt het’ is in november uitgekomen. Het heeft een harde kaft, is mooi geïllustreerd en eigenlijk een doos bonbonnetjes, die lezers naar believen kunnen oppakken. Er staan verhalen in over dieren en tips en trucs om altijd van de natuur te kunnen genieten, bijvoorbeeld door te gaan spoorzoeken met een smartphone-app.

Eén verhaal gaat over muizen. De mui-

zenstand fluctueert. Om dat te kunnen onderzoeken heeft een slimme bioloog kat-tenbezitters gevraagd vijf jaar lang gevangen muizen op te sturen. Dat zijn, blijkt nu, vooral mannetjes, die bovendien zeer muzi-

‘Een hond Facebookt door te ruiken aan de kont van een andere hond’

kaal en romantisch zijn. Een muizenmannetjes leeft kort, maar kan altijd paren. Zodra hij een vrouwtje ruikt, maar nog niet ziet, verandert hij in een Pavarotti, die hard en ingewikkeld gaat zingen. Zo hoog dat wij het niet horen. De kat wel en die springt er dan bovenop. Toch neemt de mini Romeo dat risico en blijft zingen tot zijn Julia zich laat zien. Dan verandert hij opnieuw en zingt hij net als Barry White: laag, korter, simpeler en intenser ‘Oh Baby’. Als het vrouwtje daarop ingaat is een romance geboren.”

SNOEK HOUDT VAN VANILLESEKS

Arjans twee eerdere boeken heten ‘Buiten’ en ‘Buiten met je hond’. “Mijn hond Skipper gaat altijd met me mee. Ruim 30.000 kilometer per jaar door het hele land. Samen zijn we een superdier, omdat we onze zintuigen koppelen. Ik kan ver kijken en beter stilstaande dingen en kleuren zien, Skipper ruikt en hoort uitstekend. Paaierende vissen vind ik bijvoorbeeld magisch en spannend om te zien. Snoeken zijn grote, woest uitzijnde rovers, maar paren zachtjes en voorzichtig. Ze houden van vanilleseks, terwijl karpers meer de SM-kant opgaan. Normaal

gesproken zag ik ze eens in de zes, zeven jaar paren, maar sinds Skipper ze heeft geroken en de geur heeft onthouden is dat elk voorjaar vier of vijf keer.”

DERDE GENERATIE WENSBOSWACHTER

Arjan Postma’s missie stoelt op jarenlange ervaring. Hij is de derde generatie wensboswachter en de eerste die het echt is geworden. Aan het einde van zijn pubertijd vindt hij de droom terug die hij als kind was verloren en gaat ervoor, in eerste instantie bij de stichting Landschap Noord-Holland. Na verloop van tijd zit hij, als gebiedsmanager, meer achter de computer of aan de vergadertafel dan hem lief is. “Met alle petten die je dan op hebt is boswachter toch een beetje schizofreen beroep”, zegt hij. “De perfecte boswachter bestaat trouwens niet. Er zijn een paar boswachters nodig om een perfect exemplaar samen te kunnen stellen. Iedereen heeft andere sterke punten.” Op een gegeven moment dreigt hij door te veel binnen te zitten te ‘verdrogen’ en besluit hij freelance boswachter te worden. Sedertdien geeft hij, zonder het Landschap te vergeten, zoals gezegd excursies, verzorgt hij lezingen en werkt hij mee aan tv-programma’s. Hoe hij bij de televisie terecht is gekomen? “RTV Noord-Holland, nu NH, wilde het programma ‘Natuurlijk Noord-Holland’ maken en het Landschap schoof mij naar voren. Dat heb ik bijna twaalf jaar gedaan. Elke keer wandelden we een kwartier en vertelde ik als generalist spontaan over alles dat we tegenkwamen, op zo’n manier dat kijkers het idee kregen dat hen dat ook kon overkomen.”

Arjan weet dat iedereen op z’n eigen manier van de natuur houdt, ook al zeggen ze van niet. “Onder het motto ‘Zorgen voor begint bij houden van’ probeer ik mensen verliefd te maken op de natuur of die liefde aan te wakkeren. Niet door hen voor te houden wat er misgaat, maar door ze de mooie dingen te laten zien. Als ze daardoor gegrepen worden, komen ze vanzelf in actie om een park te behouden of bomenkap te voorkomen.” 🍷

Boswachter Arjan Postma werd na een studie geschiedenis, een groene mbo-opleiding en zelfeducatie boswachter bij Landschap Noord-Holland. Nu is hij freelance boswachter en geeft hij excursies en rondleidingen. Arjan werkt mee aan 'RTL Late Night' en was eerder te zien in 'Het zijn net mensen' en 'Lang leve de lente'. Dit seizoen is hij een van de docenten in 'Dream school', waarin hij schoolverlaters vertelt over de overeenkomsten tussen mens en natuur, en werkt hij aan een programma over Zambia. Zijn derde boek 'Buiten gebeurt het' is pas uit.

arjanpostma@speakersacademy.nl